



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

För kännedom
Kommunfullmäktiges presidium
Partiernas gruppleddare

Övertorneå kommun
Kommunstyrelsen
Nämnderna

1 Styrelsens och nämndernas ansvarsutövande

Kommunfullmäktige beslutar om mål och riktlinjer för verksamheten samt fastställer nämndernas organisation och verksamhetsformer. Styrelsen skall leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt ha uppsikt över nämndernas och företagets verksamhet. Nämnderna skall inom sina områden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter samt utöva en tillräcklig intern kontroll över verksamheten.

Utgångspunkten för revisorernas årliga ansvarsprövning är nämndernas och styrelsens ansvar för att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig och säker verksamhet genom *aktiva* beslut. För att kunna göra den slutliga revisionella bedömningen fordras även ett ställningstagande till hur uppdraget fullgjorts och resultatet i förhållande till fullmäktiges uppdrag.

1.1 Ansvarsutövande verksamhetsåret 2010

Vi har, i egenskap av förtroendevalda revisorer i Övertorneå kommun, under verksamhetsåret 2010 år valt att genomföra den övergripande granskningen av samtliga nämnders (inklusive kommunstyrelsen) ansvarsutövande genom att löpande under året följa nämndernas verksamhet bl a via protokollen och i samband med granskningen av delårsrapporten. Avslutningsvis har vi träffat kommunstyrelsen och de övriga nämnderna.

Träffarna har genomförts utifrån ett till nämnderna i förväg utskickat frågeunderlag och detta frågeunderlag har sedan använts i diskussionen med nämnderna. Vi har i diskussionerna även följt upp vidtagna åtgärder med anledning av de bedömningar och förslag revisorerna lämnat i samband med tidigare genomförda granskningar.

För 2010 års verksamhet innebär detta att vi genomfört den årliga ansvarsutövande-granskningen med särskild inriktning på följande områden:

- Nämndernas tillgänglighetsarbete
- Ekonomi och måluppfyllelse
- Uppföljning av tidigare granskningar

Våra iakttagelser från ansvarsutövande-granskningen samt från träffarna med nämnderna avseende 2010 års verksamhet sammanfattas i föreliggande skrivelse. I slutet av respektive avsnitt nedan redovisas med kursiverad stil våra ställningstaganden och bedömningar. I granskningen, liksom vid upprättandet av denna skrivelse, har vi biträtts av sakkunniga från Komrev inom PwC.



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

2 Nämndernas tillgänglighetsarbete

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken ger ramarna för det handikappolitiska arbetet fram till år 2010. I handlingsplanen finns en struktur för hur delaktighetsperspektivet för personer med funktionsnedsättningar ska kunna genomsyra alla samhällsområden. Det handlar om att identifiera och undanröja hinder för delaktighet, att förebygga och bekämpa diskriminering samt att skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

2.1 Resultat och bedömning

Särskilt strategi/policy finns inte i kommunen för tillgänglighetsarbetet och inga särskilda resurser är avsatta utan behoven får hanteras inom ordinarie ramar. Så kallade enkelt avhjälpna hinder har kartlagts i kommunala fastigheter utifrån olika former av funktionshinder, och en extern konsult har anlåtats i detta arbete. Arbetet har rapporterats till kommunstyrelsen under slutet av 2010. En åtgärdsplan finns framtagen för dessa enkelt avhjälpna hinder.

Kommunledningsgruppen för (på tjänstemannanivå) en dialog som berör tillgänglighetsfrågan. Ett exempel som lyfts fram där det uppges ha fungerat väl är arbetet i samband med renovering av badhuset.

Inom socialnämnden är tillgänglighetsfrågor en naturlig del av verksamheten. Främst när det gäller den inre miljön. Däremot den yttre miljön har inte nämnden haft något större inflytande över gentemot till exempel tekniska kontoret. Samverkan mellan nämnderna och samordningen via Ks skulle enligt Socn kunna vara bättre i den här frågan. Det förs dock en aktiv dialog med intresseorganisationer, pensionärsföreningar m.fl. som indirekt kan påverka även andra nämnder.

Barn- och utbildningsnämnden påpekar att det finns oklarheter angående vem som är ansvarig för att åtgärder i fastigheterna vidtas; nämnden eller tekniska. Trots detta menar BUN att det fungerar relativt väl på skolorna även om dialogen med tekniska kunde vara bättre, vilket nämnden har påpekat länge. Skolans verksamhet gör själv nödvändiga anpassningar för att underlätta tillgängligheten för funktionshindrade. Tekniska anser att det i regel blir för dyrt att vidta vissa åtgärder ute på skolorna och hänvisar till andra åtgärder än ombyggnationer i fastigheten. Sammantaget kan sägas vid behov av åtgärder vidtas sådana och nämndens uppfattning är att tillgängligheten är god enligt tidigare genomförd inventering.

Miljö- och byggnämnden hänvisar till att vid godkännande av byggnadslov utgår nämnden från tillgänglighetsperspektivet. Även vid bostadsanpassningar är detta ett givet inslag. Nämnden har i övrigt inte varit involverad i något kommunövergripande arbete.

Kultur- och fritidsnämnden hänvisar till att inriktningen hittills har varit att åtgärda brister och genomföra handikappanpassningar på bad- och sporthallar, vilket medför stora investeringar.



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

Nämnden hyr sina anläggningar från tekniska och en fråga som nämnden lyfter fram är om nämnden borde vara en bättre beställare för att påpeka behov och eventuella oklarheter i ansvarsfrågan. Vidare har nämnden inte fått några direkta signaler från verksamheten att det finns några akuta behov. Det har dock inte gjorts någon sammanställning eller inventering men det har varit vissa diskussioner kring fritidsgården och tillgängligheten till den.

Vi bedömer att såväl styrelsen som nämnderna har arbetat med tillgänglighetsfrågorna utifrån främst ett perspektiv om fysisk tillgänglighet. Vidare kan vi notera att synpunkter gällande ansvarsfrågan avseende åtgärder som är kopplade till fastigheter inte uppfattas vara helt tydlig i kommunen. Sammantaget krävs därför att ansvarsfrågan tydliggörs samt att kommunen prioriterar tillgänglighetsfrågorna för att klara av att leva upp till de krav och förväntningar som är förenade med den nationella handlingsplanen för det handikappolitiska arbetet.

3 Ekonomi och måluppfyllelse

Nämndernas strategiska arbete och framförhållning är särskilt väsentlig för att klara ekonomin inom tilldelade ramar samtidigt som de uppsatta verksamhetsmålen för kvalitet m m också ska nås. Vi noterade vid fjolårets ansvarsutövandegranskning att ytterligare behov fanns att utveckla arbetet med såväl mål som uppföljning och internkontroll. Kopplat till internkontrollen är Ks uppsiktsplikt och hur styrelsen väljer att använda sig av denna. Vi bedömde i detta avseende det som väsentligt att uppsiktsplikten ger utrymme för en framåtsyftande dialog mellan styrelsen och nämnderna.

3.1 Resultat och bedömning

För Ks verksamheter är en internkontrollplan framtagen av som ska fastläggas av Ks inom kort. Planen ger en systematik för vem som ansvarar för vad på koncernnivå och ställer också krav på riskanalyser. Detta för en mängd olika rutiner och delar i verksamheten.

Ks har vidare gått igenom Kf:s övergripande mål på den årliga ekonomikonferensen och uppdragit till nämnderna att utveckla sitt arbete utifrån detta, vilket också har skett. Därigenom erhålls en större överensstämmelse mellan övergripande mål och nämndsmål. Det kan dock fortsatt vara aktuellt att revidera vissa av de övergripande målen liksom vissa verksamhetsmål. Inga Ks-mål är dock ännu reviderade men målhierarkin är tydliggjord.

Angående ekonomi framhåller Ks att 2010 har gått bra. Vår granskning visar dock att framtidsbedömningen skiljer sig mellan oppositionen och majoriteten där det tillträdande styret ser betydligt positivare/offensivare på förutsättningarna, vilket den avgående majoriteten ser som oroande utifrån de prognoser om sänkta skatteintäkter som ligger. Styrelsen avser i vart fall att följa utvecklingen och ta till sig av de signaler om ekonomisk utveckling som finns, samtidigt som verksamheten är det mest väsentliga. Stora överskott är i sig inget självändamål när behov i verksamheterna finns, t ex höjd kvalitet i äldreomsorgen. En buffert måste dock finnas för att klara svängningar i den kommunala ekonomin i stort.



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

För BUN:s del konstateras att förskolans verksamhet ligger högt avseende kostnader. Och en process pågår för att få ner kostnaderna. Vidare behöver det göras mer på gymnasiet utifrån att elever i så stor utsträckning väljer gymnasieprogram som andra kommuner erbjuder.

Studieresultaten har förbättrats på gymnasiet avseende pojkarna, men trenden är inte stabil utan det växlar från år till år. Förbättringar behövs på grundskolan avseende resultatet allmänt men i synnerhet för pojkar där.

Resultatet på grundskolan har försämrats avseende år 7-9 och fler elever än tidigare når inte gymnasiekompetens. Elever erbjuds på kvällstid att förbättra sina studieresultat ibland annat matte. Behov finns enligt nämnden att bättre nyttja lärarresursen vilket kräver ett nytänkande som kan ge ett effektivare resursnyttjande.

Socialnämnden upplever att det går åt rätt håll då det gäller internkontrollarbetet. Det kommer att finnas en internkontrollplan specifikt för nämndens ansvarsområde inför 2011. Nämnden menar dock att de behöver ta ett nytag för målarbetet och tydliggöra prioriteringar och även koppla ihop detta bättre till vad som efterfrågas och vilken uppföljning som ska ske. Socn har således inte reviderat några av sina mål för innevarande år men det ska ske en revidering inför 2011. Nämnden uppger också att man upplever att det har blivit bättre avseende informationen och diskussionen kring målarbetet

MoBn har arbetat aktivt med att ta fram mätbara mål. De har även reviderat/sänkt sina målsättningar under 2010 för att nå en mer realistisk nivå utifrån de ekonomiska förutsättningar som har varit. Nämnden gör vid varje tertiäl en genomgång av både verksamhet och ekonomi men det uppges finnas behov av en bättre kontroll från nämndens sida avseende bostadsanpassning. Roll- och ansvarsfördelning är inte helt klar vad gäller bostadsanpassning. I övrigt menar nämnden att de håller tiderna för handläggning i olika ärenden och målen för tillsynerna så avseende de målen så nås i allt väsentligt målnivåerna.

Ang Ks uppsiktsplikt menar nämnden att det inte förs någon direkt dialog mellan MoBn och kommunstyrelsen.

KoFn har under mandatperioden ändrat i målformuleringarna så att de har blivit mer konkreta. Nämnden har också flera tydligt mätbara mål samt en kontinuerlig uppföljning av dessa, och därigenom en god kontroll över vilka mål som nås och vilka som inte nås. Avsaknaden av tjänstemannastöd på grund av vakanser har, enligt nämnden, medfört att måluppfyllelsen inte nåts fullt ut.

Ang Ks uppsiktsplikt menar nämnden att det finns ingen struktur för hur dialogen mellan Ks och nämnd ska se ut. Däremot finns en bra övergripande roll- och ansvarsfördelning.

Vi bedömer, liksom efter 2009 års granskning, att styrelsen och nämnderna till övervägande del bedriver ett tillfredsställande målarbete, samt att målarbetet under året har utvecklats i positiv riktning.

Angående internkontrollarbetet gör vi motsvarande bedömning. År 2010 visar både ekonomiskt och verksamhetsmässigt på en positiv utveckling i förhållande till fastlagda mål. Vi bedömer dock att nämnderna måste stärka sitt uppföljningsarbete/sin internkontroll och upprättandet av internkontrollplaner menar vi kan vara viktiga instrument för detta.



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

Väsentligt är att målarbetet kontinuerligt hålls levande och att mål följs upp, revideras och anpassas till de förändringar som sker i omvärlden och i övriga förutsättningar.

Vad gäller kommunstyrelsens uppsikt över nämnderna konstaterar vi liksom efter tidigare års granskning att behov finns av att utveckla formerna för denna.

4 Uppföljning av revisorernas tidigare granskningar och synpunkter

4.1 BUN; barn och ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser

Under 2010 har vi genomfört en granskning inom BUN:s ansvarsområde avseende om arbetet för barn och ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser är ändamålsenligt ur ett genusperspektiv.

Vår sammanfattande bedömning var att arbetet inte i alla avseenden bedrivs ändamålsenligt. Vi konstaterade särskilt att behovet av att upptäcka och möta flickors problem kring ADHD i större utsträckning måste uppmärksammas. För övrigt noterades att organisationen inte till alla delar var ändamålsenlig. Vad som åsyftades var att rutiner, roller och ansvar behövde förtydligas liksom hur elevärenden ska hanteras.

Vidare visade granskningen att avsaknaden av rutiner eller arbetsgång i arbetet med barn/elever i behov av särskilt stöd ökar risken för att inte anpassningar sker i tillräcklig utsträckning ur ett genusperspektiv. En annan risk är att stödet till eleverna blir av varierande kvalitet.

Vi rekommenderade barn- och utbildningsnämnden att bli a:

- Införa en strukturerad uppföljning och kontroll avseende hur många barn/elever som har eller misstänks ha någon form av neuropsykiatriska problem eftersom en samlad dokumentation saknas idag
- Initiera **ett** satsning görs i större utsträckning på kompetensutveckling kopplat till flickor med ADHD/ADD och ADD-problematik generellt
- Initiera en dialog om användandet av begreppet *barn som utmanar* istället för *barn med svårigheter* utifrån att fokus flyttas från barnets svårigheter till lärarens förmåga att hantera utmaningen och situationen i elevgruppen.
- Dialogen med landstinget intensifieras i syfte att skapa ökat erfarenhets- och kunskapsutbyte kring barn och ungdomar med ADD-problematik

Frågor:

Har nämnden behandlat och diskuterat granskningen?

Ja, och nämnden har skickat ett dokument om detta till revisionen. Vidare har exempelvis elevhälsan gjort en uppföljning, som visar att det i snitt finns en elev i varje klass med någon form av diagnos och att "misstanke" finns för cirka två till tre ytterligare elever. Det är i stort sett jämt fördelat mellan skolorna. All personal deltagit i utbildningar för att öka kunskapen och höja kompetensen.



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

Vilka konkreta åtgärder har vidtagits eller planeras efter granskningen?

Det pågår framtagande av plan med tydliga rutiner. Norrbus(samverkan och riktlinjer på länsnivå) utvecklas i dialog med andra kommuner. Styrgrupps finns utsedd för att hantera området.

Vi noterar att BUN på ett aktivt sätt har tagit tag i flera av de frågor som vår revision lyfte fram som väsentliga för utvecklingen av arbetet för barn och ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser, och bedömer att åtgärderna är tillfredställande för att utveckla arbetet vidare.

4.2 Socn; läkemedels- m fl rutiner vid äldreboendena

Under 2009 har vi genomfört vi en granskning inom socialnämndens ansvarsområde avseende läkemedelsanvändningen, avvikelserapportering samt vissa läkemedelsrutiner vid kommunens äldreboenden. Sammanfattningsvis bedömde vi att läkemedelsanvändningen, avvikelserapportering samt vissa läkemedelsrutiner vid kommunens äldreboenden inte till alla delar bedrevs på ett ändamålsenligt sätt och heller inte med tillräcklig intern kontroll.

Läkemedelsanvändningen/läkemedelsförskrivningen visade sig i många fall vara uppseendeväckande hög vid äldreboendena vid en jämförelse med övriga kommuner/äldreboenden som granskades parallellt. I granskningen framkom vidare signaler om att rapporteringen av läkemedelsavvikelser vid äldreboendena inte sker i den omfattning den borde.

Vi rekommenderade socialnämnden att:

- att skaffa sig information om orsakerna till den omfattande läkemedelsanvändningen
- undersöka om avvikelserapportering från vårdpersonalens sida sker i tillräcklig omfattning och vid behov vidta åtgärder som stimulerar till att faktiska avvikelser rapporteras

Frågor:

Vilka konkreta åtgärder har vidtagits med anledning av granskningen?

Uppdrag lämnades för ett år sedan från nämnden till verksamheten Via stimulansmedel har en programvara köpts in; SafeMedpro, och har därigenom tagit fram underlag för dialogen mellan läkare och sjuksköterskorna på äldreboendena. Har vidare haft utbildning speciellt riktad mot läkemedelsanvändning för sjuksköterskorna tillsammans med Överkalix kommun.

Har vidtagna åtgärder gett önskat resultat, och hur följs detta upp?

Särskilda uppföljningar utifrån de områden som belystes i revisionsgranskningen har också genomförts.



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

Insatserna har resulterat i en bättre dialog mellan huvudmännen. Läkemedelsanvändningen har även varit upp till diskussion vid samverkansträffar. Medvetenheten på boendena har ökat om hur omvårdnadsarbetet direkt och indirekt påverkar läkemedelsanvändningen.

Vi noterar att Socn på ett aktivt sätt har tagit tag i vissa av de frågor som vår revision lyfte fram som väsentliga för att ha kontroll och kunna vidta åtgärder i syfte att optimera främst läkemedelsanvändningen, och bedömer att åtgärderna är tillfredställande som en grund för att utveckla arbetet vidare.

5 Övriga frågor

Utöver vad som kommenterats ovan så diskuterades även ett antal övriga frågor med styrelsen och nämnderna. Av dessa vill vi här lyfta fram följande:

Kommunstyrelsen

- Styrelsen ser behov att förbättra arbetet med investeringsbudgeten och de bakomliggande analyser, konsekvenser som alltid borde ligga till grund för nämndernas äskanden.

Barn- och utbildningsnämnden

- Kompetensutvecklingen kommer att intensifieras avseende rektors pedagogiska ledarskap. Funderar över att tillsätta en tjänst (utvecklare) som stöd för rektorerna, till att börja med som ett projekt på ett år. I övrigt påtalas nödvändigheten med att satsa på utveckling där en viktig sak är fokus på matte
- Utkast finns till ett systematiskt arbetsmiljöarbete med rutiner m.m.
- Effektivare resursnyttjande avseende skolmältider och lokaler
- Förbättra betygsresultaten
- Utveckla elevhälsan

Socialnämnden

- Möjligheter att få fler valmöjligheter inom äldreomsorgen där och då mer specifikt exempelvis möjligheten att välja mat
- Nämnden upplever ett behov av att jobba mer aktivt med att medborgarna ska känna en trygghet och förtroende för den verksamhet som bedrivs. Ännu mer fokus på vem verksamheten är till för.
- Vidare behov att jobba mer aktivt med terapimöjligheterna för de äldre dvs guldkanten på tillvaron
- Utvärdering av nya ledningsorganisationen pågår just nu och förväntas presenteras i januari 2011. Behov av att renodla exempelvis hemtjänst och äldreboende där personal har gått mellan verksamheterna, vilket gjorde det svårt att göra ekonomisk- och verksamhetsmässig planering.



Tjänsteställe, handläggare

Revisorerna

Miljö- och byggnämnden

- Utveckla och få till aktuella detaljplaner och då speciellt en plan för centralområdet och göra den till tillgänglig för kommunmedborgarna via nätet som ett exempel. Är även en fråga hur detta ska finansieras och vilken del kommunen ska ta ställt i förhållande till den enskilde
- Sen måste de anmärkningar åtgärdas som inkommit från Länsstyrelsen på miljöområdet.

Kultur och fritidsnämnden

- Tillgänglighet, föreningsbidrag (rättvis fördelning). Hur hitta en modell som fungerar? Hur nå ut till ungdomarna? Vad efterfrågar de? Vara öppen för nya aktiviteter och därigenom tillgodose ungdomarnas behov. Ordna ungdomsträffar och få ett bra underlag att jobba vidare med
- Samverkan med grannkommuner och även med Finland. Fungerar i flera avseenden på ett bra sätt men även här finns utvecklingspotential

6 Revisionens sammanfattande bedömning

Avslutningsvis bedömer vi att styrelsens och nämndernas arbete följer en i väsentliga delar ändamålsenlig struktur. När det gäller målarbete och intern kontroll har kommunen fortsatt med sitt utvecklingsarbete vilket vi ser positivt på. Vidare förväntar vi oss ett fortsatt åtgärdsinriktat agerande utifrån de rekommendationer vi lämnar i våra granskningar. Ett område som kräver särskild uppmärksamhet avser uppföljningsarbete och internkontroll där vissa åtgärder vidtagits men ytterligare insatser krävs. Kopplat till detta är bl a kommunstyrelsens uppsikt över nämnderna där behov finns av att utveckla formerna för denna.

Vi kommer inom ramen för vår årliga granskning följa styrelsens och nämndernas utvecklingsarbete i bland annat dessa avseenden.

För Övertorneå kommuns revisorer

Siv Johansson
Vice ordförande

Kent Alanentalo
Revisor